

ПАМ'ЯТІ АКАДЕМІКА НАН УКРАЇНИ МИРОНА ОНУФРІЙОВИЧА ЛОЗИНСЬКОГО

19 січня 2011 року раптово пішов з життя видатний вчений в галузі органічної хімії, директор інституту органічної хімії Національної академії наук України, академік НАН України Мирон Онуфрійович Лозинський.

Мирон Онуфрійович народився 22 серпня 1933 року у м. Куликів Львівської обл. в селянській родині. В 1956 році він закінчив хіміко-технологічний факультет Львівського політехнічного інституту. У 1956-1958 роках працював молодшим науковим співробітником Рубіжанської філії Науково-дослідного інституту органічних напівпродуктів і барвників Мінхімпрому СРСР. З 1958 року і до останніх днів працював в інституті органічної хімії НАН України, де пройшов шлях від аспіранта до академіка НАН України, директора інституту органічної хімії НАН України.

М.О. Лозинський зробив великий внесок у хімію гетероциклічних сполук та дослідження природи взаємозв'язку між будовою молекул, їх фізико-хімічними властивостями та характером біологічної активності. Ним створені та впроваджені в практику препарати для медицини, ветеринарії, сільського господарства, хімічні добавки до полімерних матеріалів, інгібітори накипоутворення, антимікробні добавки до мастильно-охолоджувальних рідин.

Широко відомі дослідження М. О. Лозинського в області хімії гетероциклічних сполук, які мають велике як теоретичне так і практичне значення, зокрема з синтезу та реакційної здатності похідних арилгідразоноілхлоридів та арилімідоілхлоридів аліфатичних дикарбонових кислот, які є важливими синтонами для одержання різноманітних типів гетероциклів. Ним відкрито перегрупування нітратів арилімідоілшавлевої кислоти в нітроаніліди шавлевої кислоти, знайдені нові реакції рециклізації гідразонів 2-ацилметил-1Н-бензімідазолів у нові гетерозаміщені похідні бензімідазолу і піразолу.

М.О. Лозинським із співробітниками виконано великий обсяг досліджень із вивчення реакційної здатності органічних сполук з активною метиленовою групою в реакції Яппа-Клінгемана та хімічних властивостей нових типів гетероциклічних систем – 5-арил-1,3-дитіан-1,1,3,3-тетраоксиду і 1,3-дитіантан-1,1,3,3-тетраоксиду. Також вперше синтезовано СН-кислоти – похідні флуорвмісних β -дикетонів, що містять атом оксигену у фторованому фрагменті. З використанням цих синтонів одержані гетероциклічні сполуки з флуорвмісними замісниками.

У співдружності з працівниками інституту фізики Академії наук Білорусії і фізико-хімічним інститутом ім. О.В. Богатського НАН України (Одеса) синтезовані стійкі комплексні сполуки хелатного типу з рідкісноземельними елементами, досліджено їх люмінесцентні властивості та запропоновано їх використання як зсуваючих реагентів у ПМР-спектроскопії.

М.О. Лозинським встановлена залежність «будова – біологічна активність» для амінокислот, 2-меркаптоалкілзаміщених бензімідазолів, четвертинних амонієвих солей.

Під керівництвом М.О. Лозинського створено субстанції оригінальних лікарських препаратів – актопротектора «Бемітил», антигіпоксанту «Томерзол», антимікробного препарату «Ломаден». У співдружності з інститутом біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України та інститутом фармакології і токсикології АМН України впроваджено в медичну практику новий протипухлинний препарат «Мебіфон» для лікування захворювань молочної залози. Спільно зі співробітниками Українського науково-дослідного інституту педіатрії, акушерства і гінекології АМН України в медичну практику впроваджено оригінальний утеростимулятор «Адемоп».

Мирон Онуфрійович був співавтором понад 500 наукових праць, у тому числі 7 монографій та підручників, біля 300 авторських свідоцтв і патентів, 44 з яких впроваджені в народне господарство. Ряд його учнів здобули наукові ступені кандидата та доктора наук.

Він проводив значну науково-організаційну роботу як директор інституту органічної хімії НАН України, головний редактор «Журналу органічної та фармацевтичної хімії», заступник головного редактора «Українського хімічного журналу», член редколегії «Журналу органічної хімії», «Фармацевтичного журналу» та «Вісника фармації».

М.О. Лозинський був головою організаційних комітетів Українських республіканських конференцій з органічної хімії та міжнародних конференцій, присвячених пам'яті академіків НАН України О.В. Кірсанова, Л.М. Марковського, Ф.С. Бабичева, Українсько-Польсько-Молдавського симпозиуму з супрамолекулярної хімії, 11 Міжнародного семінару зі сполук включення, які проводив інститут органічної хімії НАН України. Він був заслуженим винахідником УРСР, членом науково-експертної ради Фармакологічного Центру МОЗ України, лауреатом премії ім. А.І. Кіпріанова НАН України.

Мирон Онуфрійович неодноразово відвідував Тернопільський національний педагогічний університету імені Володимира Гнатюка, був співголовою оргкомітету XVI Української конференції з органічної хімії та III Всеукраїнської конференції «Домбровські хімічні читання – 2007», які проводились на базі нашого вузу.

В особистості Мирона Онуфрійовича вдало поєднувалась велика компетентність із порядністю та інтелігентністю, що було причиною його високого авторитету в наукових та науково-педагогічних колах як в Україні, так і за кордоном.

Цей світ покинула людина багатогранного інтелекту і таланту, надзвичайного творчого потенціалу, сповнена ідеями і задумами, невичерпного оптимізму.

Світла пам'ять про Мирона Онуфрійовича Лозинського назавжди збережеться у серцях його колег, друзів, учнів та співробітників.